

NÅR TYSKERNE PRAKTISERER "FOLKERETT". I aprilnummeret 1942 av Deutsche Monatshefte in Norwegen ga rikskommisariatets folke- og statsrettsekspert, Oberregierungsrat Schiedermaier, en utførlig behandling av det offisielle tyske syn på de statsrettslige spørsmålene i Norge. Han henviser først til en tidligere artikkel, som var offentliggjort i samme tidsskrift og i Norsk Retstidende (Nr. 1 - 1941), og hvor han hadde karakterisert situasjonen slik at nyordningen på de forskjellige områder, som den praktisertes av rikskommisæren og de kommisariske statsrådene, innebar at det "så å si over den gamle grunnlov oppføres et statsrettslig nybygg". Nå fremholdt Schiedermaier at Tyskland av sin partner på norsk side var nødt til å kreve moralsk rett til å "bli gjenoppbygger av et selvstendig, nasjonalt Norge". De gamle partiene hadde hverken hatt moral eller rett på sin side, kunnegjorde hr. Schiedermaier. Quislings regjeringsdannelse var ikke gjennomført av rikskommisæren som "bærer av den myndighet som det i følge krigsretten tilkommer Tyskland å utøve i Norge". Schiedermaier fortsatte: "Det er i virkeligheten spørsmål om en begivenhet på det norske forfatningslivs område. Regjeringsdannelsen er fullbyrdet på norsk side og må følgelig statsrettslig bedømmes etter norsk lov". Riktignok hadde man av hensyn til den formelt rådende krigstilstand måttet innhente Terbovens godkjenning, men dette var ikke avgjørende for den juridiske vurdering. Avgjørende var derimot "at ministerpresidenten ikke var utnevnt av rikskommisæren og at regjeringens medlemmer var utnevnt av ministerpresidenten". Av dette sluttet Schiedermaier at quislingregjeringen ikke utøvde noen myndighet som den hadde fått seg tildelt av det tyske rike, men at den virket på grunnlag av egen norsk rett (!). "For dens forhold til det norske folk og den norske stat er det derfor ikke folkeretten, men den norske forvaltningsrett som er avgjørende." Det kan også nevnes at rikskommisariatets advokat søkte å rettferdiggjøre den tyskutnevnte såkalte Høyesteretts uttalelser ved å henvise til tidligere avgjørelser i forfatningsrettslige spørsmål, som var tatt av Norges Høyesterett. Til slutt konstaterte han imidlertid uttrykkelig: "Rikskommisærens stilling har ved regjeringsdannelsen ikke undergått noen som helst forandring med hensyn til omfatningen av hans myndighet".

Så enkelt var det altså. Det inntrådte ingen forandring når det gjaldt Tysklands myndighet i og krav overfor Norge, men ansvaret i følge folkeretten hadde man trollet bort. På tross av at quislingregjeringen var blitt til som organ for okkupasjonsmakten ville man ikke at dens handlinger skulle underkastes folkerettens regler.

Landkrigsreglementet i den fjerde Haagerkonvensjon av 1907 bestemmer i den meget omtalte artikkel 43 at: "Når den lovlige makt faktisk er overgått til okkupanten, skal denne ta hver forholdsregel som beror på ham for såvidt mulig å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv, slik at landets lover skal respekteres når det ikke foreligger absolutte hindringer for det". - Artikkel 45 nedlegger forbud mot å tvinge befolkningen i et besatt område til å avlegge ed til den fiendtlige makt. I artikkel 46 kreves respekt for menneskenes liv og eiendom samt for religiøs overbevisning og religionsutøvelse. Artikkel 50 fastslår at befolkningen ikke kan pålegges noen slags bøtstraff eller annen straff på grunn av individuelle handlinger som den ikke kan anses solidarisk ansvarlig for. Det trekkes også opp grenser for okkupasjonsmaktens rett til rekvisisjoner til dekning av okkupasjontroppenes behov. Hensikten med disse bestemmelser skulle være å "stille befolkningen og de krigførende land under beskyttelse av folkerettens grunnsetninger, slik som disse er fremgått av vedtatt bruk mellom de siviliserte nasjoner, og av menneskelige lover og den offentlige samvittighets krav".

Det er sagt at det er håpløst å diskutere folkerett med nazister. Det har neppe større virkning enn om man skulle forsøke å skremme en ransmann ved å gjøre ham oppmerksom på visse paragrafer i straffeloven. Det har tatt sin tid for menneskene å lære seg dette. Men den egentlige grunn til at man i Norge har tatt folkeretten så høytidelig, var ikke noen illusjoner angående motpartens evne og vilje til å rømme seg etter omgangsreglene mellom siviliserte folk. Nordmennene behøvde selv en trygg rettslig grunnvoll å stå på. De som utformet den norske hjemmefronts standpunkt etter at den militære motstand måtte avblåses sommeren 1940, var enig om ikke å gå med på noe som gikk den nasjonale ære for nær, ikke å kjøpslå om hevduvne rettsprinsipper og kulturelle verdier. Men de var like enig om å gjøre det som gjøres kunne for at livet skulle bli så utholdelig som mulig for alle dem som var tvunget til å leve under okkupasjonsmakten - og det var jo den alt overveiende del av befolkningen. Det en da hadde å holde seg til, var folkerettens regler for forholdet mellom okkupasjonsmakt og befolkningen i det okkuperte land. Disse regler ble en rettesnor for nordmennenes opptreden. De beklaget seg ikke over den fortsatte krigstilstand, men de krevde den beskyttelse som internasjonal lov sikrer mot villkårlighet, overgrep og brutalitet. Striden mellom nordmenn og nazister ble fremfor alt en rettsstrid.

På tysk hold har man lenge vært i tvil om hvorvidt man overhodet skulle innrømme den rådende krigstilstand. Noen krigserklæring ble jo ikke utstedt i samband med overfallet på Norge. I den såkalte Führerforordning av 24. april 1940 var det en passus som konstaterte krigstilstanden, men denne passus var glemt bort i den norske oversettelsen, hva på grunnen enn kan være. Den rådende krigstilstand ble senere fastslått utvetydig, blant annet i en dom av den tyske prisedomstol i Hamburg i oktober 1941. Denne dom tilbakeviser rikskommisariatets anskuelser, slik som de ble forfektet av Schiedermaier samme vår. Schiedermaier forsøkte da å slippe unna ansvaret overfor Haagerkonvensjonen ved å påstå at denne tok sikte på å beskytte befolkningen i et besatt land mot en okkupasjonsmakt som inntok en fiendtlig holdning, mens de tyske troppene jo ikke hadde betrådt norsk jord i noen fiendtlig hensikt (!). Konsekvensen av denne forvrengning var en artikkel i Deutsche Monatshefte høsten 1941 om at tyskerne ikke kunne "innskrenke" seg til å oppfylle de plikter de hadde i følge folkeretten. Man satte nemlig det norske folk så høyt at man følte seg forpliktet til å hjelpe det med en politisk nyordning. I Schiedermaiers artikkel fra april 1942 innrømmet han den rådende krigstilstand, men fremstilte det nærmest som en generøsitet et Tyskland "uten noen som helst rettsforpliktelse og bare på grunn av sin verdensanskuelsesmessig betingede holdning overfor det norske folk" hadde grepet til nyordningsforholdsreglene - i det konkrete tilfelle gjort det mulig for Norge å få en Quislingregjering. Schiedermaier benektet også at Tyskland har utnyttet den rettslige situasjon til sin fordel.

I virkeligheten var det imidlertid slik at folkeretten ble påberopt av krigsdomstoler, av de militære organer og siviladministrasjonen som requirerte hus og mat, penger og klær. Men på alle de områder hvor nordmennene som undersatter i et okkupert land hadde rett til å påberope seg folkeretten, ble denne satt til side. I så måte inntrådte ingen forandring da Quisling ble utnevnt til ministerpresident. Denne sceneforandringen viste seg å være et forsøk på å avvise enhver påberopelse av folkeretten ved å fremholde at regjeringen Quisling var fremgått av en norsk statsakt. Samtidig beholdt okkupasjonsmakten ikke bare den reelle makt, men sikret seg også muligheten for nye eksperimenter, hvoretter planene for det "nye Europa" tok fastere form.

NYHETENE FRA LONDON TORSDAG KL. 18,30 :

Angrepet mot konvoien ved Bodø. Det foreligger nå nærmere enkeltheter om det allierte angrep mot den tyske konvoi utenfor Bodø sist mandag morgen, der amerikanske og britiske bombefly fikk inn 12 treff mot 8 større og mindre fiendtlige lastebåter. De amerikanske fly som tok del i operasjonen, startet fra hangarskip utenfor kysten. Det er første gang amerikanske hangarskip deltar ved flyangrep mot tyskokkupert område i Vesteuropa, og resultatet viser at operasjonen kom fullstendig overraskende på tyskerne. Angrepet mot konvoien sto på en hel time, fra kl. 8 til kl. 9.

Fra annen kilde opplyses at blant de skip som ble truffet var W. Wilhelmsens Topeka på 6375 tonn d.w. Topeka ble satt i brand og ble kjørt på land, og er blitt fullstendig vrak. Kapteinen og Sturten savnes. Skipet var lastet med barakkceller. Videre ble Skramstad (7850 t. d.w.), tilhørende Klaveness' rederi senket. Også Skramstad var lastet med barakkceller. Vesterålske dampskipsselskaps Vågan (1025 t. d.w.) ble også senket. Det ble senket 4 tyske skip under angrepet.

En flåteavdeling bestående av britiske slagskip, kryssere og destroyere samt flere destroyere og mindre skip fra den amerikanske marine var med og sikret hangarskipene. Tyskerne ytet ingen motstand, bortsett fra at de sendte ut to fly for å skygge den allierte flåteavdelings bevegelse. De ble begge skutt ned.

Sørfronten. I østavsnittet i Italia har tyskerne satt inn en panserdivisjon fra Napoliområdet for å hindre truslen om en omflanking av de tyske stillinger ved vestkysten. De tyske angrep var rettet mot landgangstroppene nord og vest for Termoli, som imidlertid har mottatt nye forsterkninger og slått angreperne tilbake. To britiske destroyere støttet landgangsskipene. Jagerbombefly tilintetgjorde i går 82 fiendtlige lastebiler og skadet over 100 andre i Termoli-området.

Den 5. armé fortsetter mot Voltorno til tross for hardnakket fiendtlig motstand. Fremgangen ble sinket en del på grunn av hustragnet som nå har satt inn og oversvømmet det lavliggende terrang sør for Voltorno. Tyskerne holder høydene på Voltornos høyre bredd, og harde kamper ventes her.

Det kommer stadig nye vitnesbyrd om tyskernes terrorhandlinger i Napoli. Tusenvis av tyskere ble drept de siste dagene tyskerne oppholdt seg i byen. Italianerne satte seg til motverge da tyskerne ville sende dem på tvangsarbeid i Tyskland. Sykehusene er fulle av sårede.

Britiske Mosquitofly har bombet byen Mestre i nærheten av Venezia i Nord-Italia. Mestre er et viktig samferdselsknutepunkt. Herfra går jernbanen som forbinder Italia med Jugoslavia, Ungarn og Østerrike. Ved dette og andre angrep ble i løpet av gårdsdagen 6 tyske fly skutt ned, mens de allierte mistet 3 maskiner.

Seks fiendtlige skip ble senket av ubåter i Middelhavet i går, mens flere andre ble skadet. To av skipene, en ammunisjonsbåt og et mindre troppe- og transportskip gikk til bunns i Genuebukta. Et tredje skip ble torpedert i samme område. To andre skip ble torpedert nord for Korsika; ett av dem brakk i to og sank. Ett skip ble torpedert utenfor Elba. En bensinbåt fikk en fulltreffer nord for Bari i Adriaterhavet og sank. Et mindre forsyningskip ble ødelagt utenfor Toulon.

Kampene på øya Kos i Dodekaneserne fortsetter, til tross for at tyskerne som har ført i land store styrker, har erobret flyplassen og byen Kos. Tyskerne har også kontroll over øya Leros i samme øygruppe.

Allierte fly fra Middøsten har angrepet mange forskjellige mål i det østre Middelhav. De tyske baser på Kreta og Rhodos blir ustanselig bombet. I går ble en rekke forsynings- og på disse øyene angrepet. Et annet mål var havnen Syros ved Egeerhavet. En britisk ubåt har bombet et viktig jernverk ved Stratiol.

De jugoslaviske friskarer yter fremdeles forbitret motstand mot tyskerne ved alle de viktigste dalmatiske havnebyer. Det opplyses at de tyske okkupasjonsstyrker nå har spredt seg over et så stort område at fronten er blitt farlig tynn. På mange steder får jugoslovene hjelp av italienske tropper. Tyskerne har sendt forsterkninger med tanks og bombefly og har til dels tvunget forsvarerne opp i fjellene. Men de fleste øyene i Adriaterhavet holdes ennå av Jugoslovene. Østfronten: Russerne har inntatt Kolysjki, 50 km østenfor Vitebsk. SISTE: Det viktige jernbaneknutepunkt Nevel nord for Vitebsk er erobret.

